

С.М. Юрій, к.е.н.,

<https://orcid.org/0000-0001-7846-5068>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ

Анотація

У даній статті увага присвячена дослідженню теоретичним питанням інформаційної модернізації системи казначейського обслуговування бюджетів всіх рівнів. Використання автоматизованих систем забезпечує створення єдиного інформаційного простору, що охоплює всю вітчизняну бюджетну сферу та всіх учасників бюджетного процесу (розпорядників та одержувачів). Основою функціонування єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є сучасні інформаційні технології, які забезпечують оптимізацію бюджетного обліку, якість фінансового контролю та ефективне управління державними та регіональними фінансовими ресурсами.

Ключові слова: бюджетна сфера, бюджет, казначейська система, розпорядники, одержувачі, дистанційне обслуговування, електронний цифровий підпис.

Sofia Yuriy, Candidate of Economic Sciences

<https://orcid.org/0000-0001-7846-5068>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

THEORETICAL ISSUES OF INFORMATIVE MODERNIZATION OF TREASURY BUDGETS MAINTENANCE

Summary

The development of the system of treasury service of budgets is one of the important elements of state budget policy and the whole complex of reforms of the budgetary sphere of Ukraine during the years of independence. The specificity of treasury service budgets is the need to organize effective interaction between Treasury bodies of Ukraine and state and regional financial authorities in terms of optimal separation of authorities between them on the principle of eliminating duplication of functions and achieving maximum performance indicators in the maintenance of budgets of all levels. The development of the treasury system, its growing demands and financial opportunities are constantly generated as quantitative changes in the information environment (continuous increase in the volume of processed information,

quantitative increase in executable functions), and qualitative (expansion of the function of the solved tasks, updating of information technologies, change of parameters of functions, etc.). A significant breakthrough in the development and provision of a single information space in the Treasury system was the adoption of the Concept "Information Technologies Development of the State Treasury Service of Ukraine for 2015-2017".

From the conducted research we can conclude that the domestic treasury system of budget maintenance is being improved, its functional capabilities are expanding, measures are being taken to standardize and optimize advanced information technologies aimed at modernizing and unifying treasury procedures and ensuring the increase of efficiency, transparency and availability of information in the field of state and local finance.

As a result of these measures, an improvement is expected servicing of administrators and recipients of budget funds; acceleration the process of servicing and improving operational control over the budget the process; prevention of violation of legislation in the budgetary sphere; introduction of modern information technologies; application of modern means of communication, etc.

Keywords: budget sphere, budget, treasury system, administrators, recipients, remote servicing, electronic digital signature.

Постановка проблеми. Розвиток системи казначейського обслуговування бюджетів є одним із вагомих елементів державної бюджетної політики і всього комплексу реформ бюджетної сфери України за роки незалежності. Специфіка казначейського обслуговування бюджетів полягає в необхідності організації ефективної взаємодії органів Казначейства України та державних і регіональних фінансових органів влади в частині оптимального розмежування повноважень між ними за принципом усунення дублювання функцій і досягнення максимальних показників ефективності в процесі обслуговування бюджетів всіх рівнів.

Державна казначейська служба України має широке коло повноважень і володіє методичним інструментарієм для забезпечення єдності технологій в процесі обслуговування бюджетів:

- по-перше, володіючи унікальною інформаційно-технологічною інфраструктурою, наразі лише Казначейство здатне забезпечити комплексне охоплення операцій в секторі державних та місцевих фінансів. Інформаційні системи Казначейства дозволяють робити процес обслуговування бюджетів прозорим і відкритим;

- по-друге, впровадження інноваційних механізмів управління бюджетними ресурсами є надзвичайно актуальним напрямом в умовах їх хронічної обмеженості. Крім того, широке застосування в платіжній системі Державної казначейської служби України сучасних електронних технологій і програмно-технічних засобів сприяє формуванню нових підходів до ефективної організації системи бюджетних платежів.

Все вищевикладене підкреслює значущість Казначейства України в системі вітчизняних фінансових інститутів загалом і в бюджетному процесі зокрема. Очевидно, що саме Казначейство має потенціал для забезпечення єдності технічного забезпечення і механізму функціонування бюджетної системи, здатне опрацьовувати величезний обсяг інформації про загальний стан державних та місцевих фінансів нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порядок обслуговування бюджетів всіх рівнів органами Державної казначейської служби України, напрями вдосконалення та інформаційної модернізації досліджувалися такими науковцями, як О. О. Скорик [3], О. М. Севастеєвою [5], Ю. О. Голинським, Л. М. Луцівом [6], Л. Гордієнко [8] та іншими. Проте, незважаючи на існуючі наукові дослідження, питання інформаційної модернізації в системі Державної казначейської служби України не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів забезпечення казначейського обслуговування бюджетів з використанням модернізованих інформаційних систем та визначення подальших перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Система казначейського обслуговування в Україні формувалася під впливом постійних структурних змін у фінансовій сфері. На кожному етапі розвитку створювалися нові передумови для подальшого вдосконалення і ефективного управління державними фінансами країни. Одним з основних завдань органів казначейства є спрощення та вдосконалення обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів [1; 2].

Розвиток казначейської системи, її зростаючі вимоги та фінансові можливості постійно породжують як кількісні зміни інформаційного середовища (постійне підвищення обсягу оброблюваної інформації, кількісне збільшення виконуваних функцій), так і якісні (розширення функціоналу вирішуваних завдань, оновлення інформаційних технологій, зміни параметрів функцій та ін.).

У світовій практиці можна виділити два підходи до створення і розвитку інформаційних систем управління суспільними фінансами: побудова інформаційних систем за принципом максимально можливої уніфікації та інтеграції функціональних сфер управління (централізований підхід) і використання локальних систем (децентралізований підхід).

В Україні використання автоматизованих систем забезпечує створення єдиного інформаційного простору, що охоплює всі функціональні ділянки

бюджетної сфери та всіх учасників бюджетного процесу. Ядром побудови єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є повна автоматизація процесу казначейського обслуговування бюджетів, що забезпечує оптимізацію комплексного бюджетного обліку, фінансового контролю та ефективне управління державними та місцевими фінансовими ресурсами [3].

Важливо визначити основні принципи, якими повинні керуватись і які повинні бути забезпеченими суб'єктами впровадження інформаційної модернізації діяльності органів Казначейства [4, с. 149]:

- використання лише найновіших досягнень галузі новітніх технологій;
- забезпечення достовірності даних, використання електронного цифрового підпису;
- логічна єдність запроваджених змін, їх послідовність та економічність інвестицій;
- уніфікація технічних стандартів із забезпеченням максимальної сумісності;
- простота і систематизованість;
- високий рівень інформаційної безпеки і забезпечення конфіденційності;
- повна інтеграція з іншими інформаційними ресурсами та системами органів державної влади та місцевого самоврядування;
- загальна прозорість та доступність інформації;
- високий рівень стабільності функціонування системи, її відмовостійкість та гарантії збереження даних (можливість використовувати відновлення даних у випадку настання непередбачуваних негативних явищ, що могли би призвести до фізичної чи віртуальної їх втрати).

Значним проривом у розвитку та забезпеченні єдиного інформаційного простору в системі Казначейства стало прийняття Концепції «Розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015-2017 роки», адже сучасні інформаційні технології є тим інструментом, який дозволяє забезпечити формування високотехнологічного суспільства, в якому кожен працівник органу Державної казначейської служби України має можливість повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення максимально ефективного виконання посадових обов'язків [5].

Застосування сучасних інформаційних технологій передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів Державної казначейської

служби України та їх структурних підрозділів, оптимізацію взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні сервіси з використанням мережі Інтернет.

Впровадження електронного казначейства здійснюється шляхом застосування нових принципів використання передових інформаційних технологій: достовірності інформації та застосування електронного цифрового підпису; єдині технічні стандарти та сумісність; простота та впорядкованість; конфіденційність та інформаційна безпека; максимальна інтеграція з інформаційними ресурсами органів державної влади; доступність та прозорість інформації; відмовостійкість та гарантована схоронність даних [6].

Одним із пріоритетних напрямів розвитку системи електронного казначейства є електронний цифровий підпис. Першим кроком на шляху реалізації цього напрямку стало впровадження дистанційного обслуговування клієнтів Казначейства за допомогою програмно-технічного комплексу «Клієнт Казначейства – Казначейство» [7], яким передбачено запровадження системи дистанційного обслуговування клієнтів.

На відміну від класичної системи обслуговування, використання дистанційної форми обслуговування через «Клієнт Казначейства – Казначейство» дозволяє клієнтам:

- оптимізувати витрати на підготовку та доставку документів до Казначейства;
- відмовитись від потоку вхідних і вихідних паперових документів;
- прискорити обробку інформації;
- зменшити кількість технічних помилок у документах;
- володіти інформацією про стан рахунків у режимі реального часу.

Кількість клієнтів, які станом на 01.01.2019 року уклали договори на підключення до системи дистанційного обслуговування – 32 061, в тому числі за 2018 рік – 14 772. Протягом 2018 року Казначейство продовжило підключати клієнтів до системи дистанційного обслуговування з використанням сучасних Інтернет-технологій та електронного цифрового підпису. Продовжувалася також робота й з вдосконалення та розширення функцій програмно-технічного комплексу [8].

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) – це програмно-криптографічний засіб, який забезпечує: перевірку цілісності документів; конфіденційність документів; встановлення особи, що відправила документ.

Використання ЕЦП дозволяє: значно скоротити час, що витрачається на оформлення операції і обмін документацією; удосконалити і здешевити процедуру підготовки, доставки, обліку і зберігання документів; гарантувати достовірність документації; мінімізувати ризик фінансових втрат за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну [4, с. 150].

Акредитованим центром сертифікації ключів Державної казначейської служби України, що є кваліфікованим надавачем електронних довірчих послуг, протягом 2018 року укладено 17 581 договір про надання електронних довірчих послуг (послуг електронного цифрового підпису), сформовано 178 837 кваліфікованих сертифікатів електронного підпису чи печатки та скасовано 72 630 кваліфікованих сертифікатів електронного підпису чи печатки [8].

Окремо варто звернути увагу на створення та запровадження з 01.01.2018 року системи подання розпорядниками бюджетних коштів і державними цільовими фондами до органів Казначейства електронної звітності за програмою АС «Є-Звітність», основна функція якої – це можливість здійснювати подання звітності до органів Казначейства через Інтернет.

АС «Є-Звітність» передбачає створення особистого електронного кабінету розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування (далі – клієнти Казначейства), які складають та подають фінансову та/або бюджетну звітність до органу Казначейства за місцем обслуговування.

Дане програмне забезпечення – це єдиний формат подання електронної звітності клієнтів Казначейства, важливий крок модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі, в яку закладені, зокрема [9]:

- форми фінансової звітності, затверджені національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»;
- склад та порядок складання місячної, квартальної і річної бюджетної звітності, вимоги до розкриття її елементів.

Зауважимо, що АС «Є-Звітність» надає можливість [9]:

- заповнити в електронному вигляді затверджені форми фінансової звітності, перевірити, підписати ЕЦП кожен форму фінансової звітності та подати до органу Казначейства за місцем обслуговування;
- на підставі даних бухгалтерського обліку, що формуються в інформаційній системі Казначейства, скласти бюджетну звітність за формами та з дотриманням вимог, перевірити її, заповнити форми щодо

розкриття елементів бюджетної звітності, підписати ЕЦП кожен форму бюджетної звітності та подати до органу Казначейства за місцем обслуговування. Автоматичне формування бюджетної звітності зменшить затрати робочого часу на заповнення форм звітності;

- головним розпорядникам бюджетних коштів та розпорядникам бюджетних коштів нижчого рівня, до мережі яких включені розпорядники (одержувачі) бюджетних коштів, контролювати стан складання та подання звітності до органу Казначейства підвідомчими установами, дотримання термінів подачі звітності, встановлених органом Казначейства. У разі необхідності своєчасно звертати увагу підвідомчих установ на допущені викривлення (неточності) при заповненні показників у відповідних формах звітності;

- здійснювати автоматизовану консолідацію усіх форм фінансової та бюджетної звітності на кожному рівні консолідації;

- прискорити перевірку органами Казначейства звітності, в тому числі на відповідність даним бухгалтерського обліку органів Казначейства, що формуються в інформаційній системі Казначейства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Казначейська система сприяє безперебійному обслуговуванню бюджетів всіх рівнів у повній відповідності до вітчизняного законодавства. Крім цього, застосування передових казначейських технологій забезпечує оптимізацію процесу управління фінансовими ресурсами держави та регіонів, контроль за цільовим використанням бюджетних коштів в умовах їх обмеженості, підвищення ефективності бюджетних витрат. Все це, своєю чергою, є об'єктивними передумовами до підвищення якості державних і регіональних послуг.

З проведеного дослідження можемо зробити висновки, що вітчизняна казначейська система обслуговування бюджетів вдосконалюється, її функціональні можливості розширюються, вживаються заходи щодо стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур і забезпечення підвищення ефективності, прозорості та доступності інформації у сфері державних та місцевих фінансів.

Як наслідок виконання зазначених заходів, очікується покращення рівня обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; прискорення процесу обслуговування та покращення оперативного контролю за бюджетним процесом; запобігання порушенням

законодавства в бюджетній сфері; впровадження сучасних інформаційних технологій; застосування сучасних засобів комунікації тощо.

Список використаних джерел:

1. Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/13441.html> (дата звернення: 25.02.2019).

2. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України : Наказ Державного казначейства України від 02.03.2012 р. № 309 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.gada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=o78y2004> (дата звернення: 25.02.2019).

3. Скорик О. О. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення [Електронний ресурс] / О. О. Скорик // Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf (дата звернення: 26.02.2019).

4. Голинський Ю. О. Модернізація інформаційної системи казначейського обслуговування бюджетів / Голинський Ю. О., Луців Л. М. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 15. – С. 149-152.

5. Концепція розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015-2017 роки : Наказ Державної казначейської служби України від 18.02.2015 р. №17-10/202-2929 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13046%3A-----2015-2017-----le-treasury&catid=481%3A2015-08-06-11-54-00&Itemid=3172&lang=ua

6. Савастєєва О. М. Електронне казначейство України – сучасний формат обслуговування касового виконання бюджетів [Електронний ресурс] / О. М. Савастєєва. – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/11497/230-32%2B.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 26.02.2019).

7. Деякі питання дистанційного обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 816-р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2017-p> (дата звернення: 26.02.2019).

8. Публічний Звіт голови Казначейства Тетяни Слюз «Про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2018 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/sites/1/%20ЗВІТ%20ГОЛОВИ%20ДКСУ%202018.pdf> (дата звернення: 27.02.2019).

9. ДКСУ про запровадження АС «Є-Звітність» // «Бухгалтер» для працівників бюджетної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/news/zvitnist/dksu-zaprovadzhennya-as-ye-zvitnist/> (дата звернення: 27.02.2019).

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015). *Regulation on the State Treasury of Ukraine*, Resolution of 15.04.2015 № 215. Available at: <http://www.president.gov.ua/documents/13441.html> (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2012). *About approval of the procedure for registration and accounting of budget commitments of managers of budget funds and recipients of budget funds in the bodies of the state treasury of Ukraine*, Order of the State Treasury of Ukraine of 03.2012

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

№ 309. Available at: <http://zakon1.trail.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=o78y2004> (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

3. Skoryk, O.O. (2018). Information technologies of treasury service system: current state and prospects of their improvement *Elektronne vydannia «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok» [Electronic publication "Public administration: improvement and development"]*. Available at: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

4. Golinsky, Yu. O., Lutsiv, L. M. (2015). Modernization of the information system treasury service budgets. *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnogo universytetuScientific [Herald of Kherson State University]*, vol. 15, pp. 149-152.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2015). *Concept of Information Technologies Development State Treasury Service of Ukraine for 2015-2017*. Available at: http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13046%3A-----2015-2017-----le-treasury&catid=481%3A2015-08-06-11-54 (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

6. Savastyeva, O.M. Electronic Treasury of Ukraine – the modern format for cash servicing of budgets. Available at: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/11497/230-32%2B.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

7. *Some issues of remote servicing of administrators (recipients) of budgetary funds*, Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 15.11.2017, № 816-p. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2017-p> (Accessed 26 January 2019) (in Ukr.).

8. Public Report of the Head of the Treasury Tetyana Slyuz "On the Results of the State Treasury Service of Ukraine for 2018". Available at: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/sites/1/%203BIT%20ГОЛОВИ%20ДКСУ> (Accessed 27 January 2019) (in Ukr.).

9. *State Treasury Service of Ukraine On the introduction of E-Reporting System*, Accountant for budget employees. Available at: <https://buhgalter.com.ua/news/zvitnist/dksu-pro-zaprovadzhennya-as-ye-zvitnist/> (Accessed 27 January 2019) (in Ukr.).